

національного педагогічного університету. Серія : географія. — Тернопіль : Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка. — Вип. 1. — 2011. — С. 113 — 118.

6. Туристична презентація міста Тернопіль [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.rada.te.ua/predprinimatelstvo_i/Презентація_ТУРИСТИЧНА.pdf.

ЗБАРАЖ – ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНА ПЕРЛИНА ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Сергій Гулик, Галина Підставка

ser_gul@ukr.net, galinapidstavka@ukr.net

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка, Тернопіль, Україна

Abstract: The purpose of the article is to determine the main emphasis on the tourist and recreational attractiveness of Zbarazh and analysis of the existing tourist infrastructure of the city. Increasing the capacity of tourist and recreational infrastructure is one of the priority areas of socio-economic and cultural development of the city of Zbarazh and the district. Increasing the share of inbound and domestic tourism, sightseeing should be an effective tool for economic growth in the region and increase its prestige in domestic and international tourism markets.

Key words: tourist and recreational attractiveness, Zbarazh, domestic tourism, excursion activity.

Постановка проблеми. Туризм та рекреація сьогодні вважається одними з пріоритетних напрямків національної культури й економіки країни. Це повністю підтверджується світовими тенденціями, які свідчать, що туристична сфера буде індустрією XXI століття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивченні туристично-рекреаційних ресурсів у своїх працях зробили: Крищук М., Марцинишин В., Войтович Л., Яковенко Н., Сіцинський Ю., Оконченко О. Смаль І. та інші.

Мета статті полягає у визначенні основних акцентів щодо туристично-рекреаційної привабливості Збаража та аналізу наявної туристичної інфраструктури міста.

Виклад основного матеріалу. Природно-кліматичні та історичні умови створили в Тернопільській області потужну ресурсну базу для розвитку туристично-рекреаційної індустрії, та розбудови відповідної інфраструктури. Основними факторами привабливості рекреаційно-туристичних ресурсів є природа, мистецтво, історія, харчування, архітектура та релігія.

Нарощування потужностей туристично-рекреаційної інфраструктури є і одним з пріоритетних напрямків соціально-економічного та культурного розвитку міста Збаража та району. Збільшення частки в'їзного та внутрішнього туризму, екскурсійної діяльності повинно стати ефективним інструментом економічного зростання регіону та підвищення його авторитету на внутрішньому і міжнародному туристичних ринках.

На даний час через місто Збараж пролягає туристичний маршрут „Золоте кільце” на Вишнівець - Кременець - Почаїв. На території Збаразького району діє центр національного історико-архітектурного заповідника "Замки Тернопілля" у м. Збараж. Базою заповідника став архітектурний комплекс Збаразького замку XVII століття, Церква Преображення Господнього 1600 року, ансамбль споруд монастиря ордену отців Бернардинів XVIII століття, які є пам'ятками архітектури національного значення, ряд інших пам'яток міста і району.

У місті розвивається туристична інфраструктура: наразі у місті працює більше 10 закладів харчування, а також діє ресторан на території замку, є паркувальний майданчик, зведено готель для туристів. Усі споруди мають зручне транспортне сполучення [3].

Безперечно, головною і центральною пам'яткою старовини у Збаражі, його окрасою, є середньовічний замок, який є однією з наймальовничіших фортець на Тернопільщині. Ця твердиня знаходиться трохи осторонь від центру міста, в парку, на Замковій горі. Замок, як традиційно вважається, споруджено в 1627-1631 рр. братами Христофором та Юрієм Збаразькими. По периметру замку розташовані каземати. Зв'язок замку з навколишнім світом здійснювався через браму, розміщену у двоповерховій вежі, до якої провадив звідний міст.

Сьогодні в замку розміщені більше 25 виставкових залів з тематичними експозиціями, виставками, картинною галереєю, музейними відділами. Виставкові зали Збаразького замку дають повну картину історії ремесел, мистецтва та історію краю в цілому. Завдяки активній співпраці, у залах Збаразького палацу періодично виставляються експозиції інших музеїв і заповідників. Замковий палац оточений прекрасним парком, якому вже більше 100 років.

А ще Збаразький замок є героєм художньої літератури та кіно. Саме тут розгортаються драматичні події протистояння козацьких та польських військ, описані Генриком Сенкевичем в романі «Вогнем і мечем» і зняті на кінострічку всесвітньовідомим режисером Єжи Гоффманом [4].

Протягом багатьох століть, на Збаражчині, поряд з українцями жили поляки, євреї, вірмени. Різницею віросповідань, тривалим співіснуванням різних конфесій обумовлене типологічне розмаїття сакрального будівництва.

Які на сьогоднішній день зацікавлюють туристів не менше, ніж старовинні замки.

Домінантною пам'яткою сакральної архітектури Збаража виступає костел ім. Святого Антонія з Падуї та монастир бернардинів, що знаходяться майже в центрі міста. Збаразький костел святого Антонія – колишній храм бернардинського монастиря, його видно практично з кожного куточка міста. Фундаторами монастиря і костелу ченців-бернардинів стали Князі Збаразькі, спорудження якого розпочалося в 1627 році і було завершено через 10 років вже зусиллями князя Януша Вишневецького та його дружини Євгенії. Правда, в 1675 році татарські завоювання знищили костел і монастир, і лише в 1755 році завершилася реконструкція комплексу, який ми можемо бачити і зараз. Вся територія новозбудованого монастиря оточена досить високим кам'яним муром з бійницями. Разом з монастирськими келіями та надбрамною дзвіницею він створює величний архітектурний ансамбль, що поєднує риси ренесансу та бароко. Зараз костел відкритий для вірян і у ньому відбуваються богослужіння польською мовою, адже у місті та околицях проживає значна кількість римо-католиків [1].

Недалеко від костелу розташована цікава в архітектурному плані церква Успіння Богородиці. Вона зведена в 1755–1758 р. як костел тринітарського монастиря. Після того, як у 1789 р. споруда постраждала під час міської пожежі, храм було продано українській громаді міста під церкву. Як свідчать історичні документи, найдавніша церква у Збаражі стояла недалеко синагоги на горбочку, там, де маленький потік серед боліт впадав до річки Гнізни (тепер це – об'їзна дорога міста). Нині святиня належить православній громаді Київського патріархату.

Цікавою пам'яткою сакральної архітектури міста є синагога. Її побудова датується 1537 роком. У 1675 році синагога була спалена турецьким військом Ібрагіма Шишмана, а відновлена коштом родини Потоцьких у 1698 році. Ця будівля збереглася до наших днів, хоч і не в первинному вигляді. Тому вона є найстарішою будовою вже нового міста. Єврейська синагога функціонально була не тільки місцем для молитов, але і місцем дискусій і судових засідань. До центрального залу будівлі з трьох сторін примикали нижчі прямокутні приміщення для жінок. У центрі синагоги було підвищення з декількома сходинками, а біля східної стіни – Ковчег заповіту (шафка для зберігання священних сувоїв). Об'єкт зараз не використовується за призначенням, оскільки євреїв у Збаражі майже немає.

Вельми оригінальною є церква Воскресіння Господнього (1764р.). Відомо, що при церкві діяла міщанська, а згодом слов'яно-руська школа, яка переведена сюди із церкви Спаса. Цей мурований храм хрестоподібної форми зведено в

стилі пізнього українського бароко. Заклав церкву збаразький міщанин Григорій Гимонюк. Через раптову смерть довершити задумане йому не вдалося, тож її добудували коштом графа Миколи Потоцького. Нині цей храм належить місцевій громаді УГКЦ [2].

Також у Збаражі споруджено пам'ятники: А. Міцкевичу (1898), Б. Хмельницькому (1954; скульптор Я. Чайка, архітектор В. Сковчелас), І.Франку (1992; скульптор В. Одрехівський), Д. Клячківському (Климу Савуру, 1994; скульптор В. Мельник, архітектор В. Сковчелас); Меморіал слави воїнам, полеглим у німецько-радянській війні (1965; архітектор В. Сковчелас).

Кожного року біля 50 тис. туристів відвідує м.Збараж, з них майже 40 тис.чол. (або більше 80 %) громадяни Польщі. У районі прийнята і діє “Програма розвитку туризму в Збаразькому районі на 2016-2020 роки”.

Як підсумок, місто має значний туристично-рекреаційний потенціал, але галузь потребує подальшого розвитку і залучення значних інвестицій у її розбудову.

Список використаних джерел

1. Данилейко В. Національний заповідник «Замки Тернопілля» / Збірник праць: Музеї Тернопільщини / Тернопільський осередок Наукового товариства ім. Шевченка / відп. ред. М. Андрейчин, ред. тому Е. Бистрицька. — Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2013. — С. 180-189
2. Замки і храми України [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://castles.com.ua>.
3. Офіційний сайт Збаразької районної державної адміністрації [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://te.gov.ua/zabarazka/ua/>
4. Офіційний сайт Національного заповідника «Замки Тернопілля» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.zamky.te.ua/>
5. Офіційний сайт Управління з питань туризму Тернопільської області [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.ternotour.com.ua>.